

(i) Printed Pages : 7]

Roll No.

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

2	6	7	8
---	---	---	---

Exam. Code :

0	3	1	0
---	---	---	---

Master of Arts 4th Semester Examination

1047

ECONOMICS

(Economics of Growth and Development-II)

(In All Mediums)

Paper : MAECO-402

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Note :- Attempt *five* questions in all, including question No. 1 which is compulsory and selecting *one* question from each Unit.

1. Write short notes on any *ten* in **25-30** words each :

- (i) Economic growth and resultant change in the structure of capital accumulation.
- (ii) Human Capital
- (iii) Augmented Kuznets curve
- (iv) Lewis turning point

N-468

(1)

Turn Over

- (v) Interdependence between agriculture and industry.
- (vi) Role of expected wage in Todaro migration model.
- (vii) Nurkse's views on Balanced growth
- (viii) SOC and DPA
- (ix) Definition of Foreign Direct Investment
- (x) Role of MNC's in Economic Development
- (xi) Economic functions of market
- (xii) Government failure
- (xiii) Choice of economic system
- (xiv) Efficiency of competitive market
- (xv) Trade as an engine of growth 10×2=20

Unit-I

2. Economic development implies change in the structure of the economy. Elaborate. 15
3. Explain Kuznets inverted-U hypothesis and discuss attempts that have been made to test it. 7½, 7½

Unit-II

4. Compare Lewis model of agriculture industry interface with Fei-Ranis Model. 15
5. Is reconciliation possible between balanced growth and unbalanced growth strategy ? 15

Unit-III

6. Write a detailed note on three stories about Trade and Development relationship. 15
7. Define Development 'Aid'. What are the main constraints associated with development Aid ? 5,10

Unit-IV

8. Is a free market economy better than a perfectly controlled economy ? Elaborate. 15
9. What are the main economic functions of the state ? Discuss the role of state in the wake of the Washington Consensus and Santiago Summit. 7½,7½

हिन्दी माध्यम

नोट :- प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य सहित पाँच प्रश्नों में उत्तर दीजिए।
प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न चुनिए।

1. किन्हीं दस पर प्रत्येक का उत्तर 25-30 शब्दों में दीजिए :

- (i) पूँजी संचयन की संरचना में अधिक वृद्धि तथा परिणामी परिवर्तन
- (ii) मानव पूँजी
- (iii) संवर्धित कुजनेट वक्र
- (iv) लुईस के टर्निंग प्वाइंट
- (v) कृषि तथा उद्योग में अन्योन्याश्रित
- (vi) टोडारो के प्रवर्जन मॉडल में आशातीत मजदूरी की भूमिका
- (vii) संतुलित वृद्धि में नक्सों के विचार
- (viii) SOC तथा DPA
- (ix) विदेशी प्रत्यक्ष विनियोग की परिभाषा
- (x) आर्थिक विकास में MNC's की भूमिका
- (xi) बाजार के आर्थिक कार्य
- (xii) सरकार की असफलता
- (xiii) आर्थिक प्रणाली का विकल्प
- (xiv) प्रतियोगी बाजार की कार्यकुशलता
- (xv) वृद्धि में इंजन के रूप में व्यापार।

10×2=20

इकाई-I

2. अर्थव्यवस्था की संरचना में आर्थिक विकास परिवर्तन लाता है।
वर्णन कीजिए। 15
3. कुजनेट की प्रतिलोम U-परिकल्पना का वर्णन कीजिए तथा उन प्रयासों का वर्णन कीजिए जो इसके परीक्षण के लिए किये जाते हैं। 7½, 7½

इकाई-II

4. लुईस मॉडल कृषि विकास की तुलना फाई-रेनिस मॉडल से कीजिए। 15
5. क्या संतुलित वृद्धि तथा असंतुलित वृद्धि के मध्य कोई सम्भव समाधान है ? 15

इकाई-III

6. व्यापार तथा विकास सम्बन्ध के बारे में तीन कहानियों पर विस्तृत नोट लिखिए। 15
7. विकास 'सहायता की परिभाषा दीजिए। इससे जुड़े हुए प्रमुख अवरोध क्या हैं ?' 5, 10

इकाई-IV

8. क्या एक स्वतंत्र बाजार अर्थव्यवस्था पूर्ण नियंत्रित अर्थव्यवस्था से अच्छी है ? विस्तारित कीजिए 15
9. राज्य के प्रमुख आर्थिक कार्य क्या हैं ? वाशिंगटन मतैक्य तथा सेंटियागो सम्मेलन को जागरूक करने में राज्य की भूमिका बताइए। 7½, 7½

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

ਨੋਟ :- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਹਿਤ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ ।
ਹਰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ।

1. ਕਿਸੇ ਦੱਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

- (1) ਪੂੰਜੀ ਇਕੱਤਰੀਕਰਨ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਪਰਿਣਾਮ ਤਬਦੀਲੀ
- (2) ਮਾਨਵ ਪੂੰਜੀ
- (3) ਵਧਾਇਆ ਹੋਇਆ ਕੁਜਨੇਟ ਵਕਰ
- (4) ਲੁਈਸ ਦੇ ਟਰਨਿੰਗ ਪੁਆਇੰਟ
- (5) ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸੰਬੰਧ
- (6) ਟੋਡਾਰੋ ਦੇ ਪ੍ਰਵਰਜਨ ਮਾਡਲ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- (7) ਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਨਰਕਸੈ ਦੇ ਵਿਚਾਰ
- (8) SOC ਜਥਾ DPA
- (9) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ
- (10) ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ MNC's ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- (11) ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਜ
- (12) ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਸਫਲਤਾ
- (13) ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਵਿਕਲਪ
- (14) ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ
- (15) ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਇੰਜਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ।

10×2=20

ਇਕਾਈ-I

2. ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 15
3. ਕੁਜਨੇਟ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਲੋਮ U-ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਣ ਦੇ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 7½, 7½

ਇਕਾਈ-II

4. ਲੁਈਸ ਮਾਡਲ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਫਾਈ-ਰੇਨਿਸ ਮਾਡਲ ਨਾਲ ਕਰੋ। 15
5. ਕੀ ਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਧੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸੰਭਵ ਸਮਾਧਾਨ ਹੈ ? 15

ਇਕਾਈ-III

6. ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਸੰਬੰਧ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15
7. ਵਿਕਾਸ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਜੁੜੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਕੀ ਹਨ ? 5, 10

ਇਕਾਈ-IV

8. ਕੀ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਬਜ਼ਾਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਪੂਰਣ ਨਿਯੰਤਰਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਹੈ? ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਕਰੋ। 15
9. ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਜ ਕੀ ਹਨ ? ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਮਤੈਕਿਅ ਅਤੇ ਸੇਂਟਿਆਗੋ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੱਸੋ। 7½, 7½